

SÁMIID RIEKKASEARVI
Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Månadsbrev Čakčamánu ● Ragátmánno ● Skierde ● September 2009

Svenska Samernas Riksförbund, Magasinsgatan 7, 903 27 UMEÅ, tel. 090-14 11 80, fax 090-12 45 64, e-post ssr@sapmi.se

Renbeteskonventionen

Den 7 oktober kommer staterna att skriva under Renbeteskonventionen och därefter kommer den att gå ut på remiss. Vi vet ännu inte hur lång remisstid kommer att bli

Stämningen av staten i jakt- och fiskefrågan

JK som företrädare för staten har fått uppskov till den 31 december med att lämna in sitt yttrande. JK skulle ha lämnat in det den 30 september.

Ordförandekonferensen

28-29 oktober samlade ett 20-tal samebyordföranden i Stockholm för ordförandekonferens. Bertil Bengtsson mottog SSRs hederspris som han tilldelades vid Landsmötet i Arjeplog i juni. Han höll ett föredrag. Många aktuella frågor togs upp som departementspromemorian, rovdjursfrågan, näringsfrågor. Efter konferensen hölls en presskonferens.

- Pressmeddelande som sändes ut inför presskonferensen - Renhjordar hotas av kollaps - samebyar i stor rovdjursaktion

I en gemensam aktion kommer landets samebyar att begära av Naturvårdsverket att få avliva totalt 208 rovdjur, varav merparten är lodjur. Det står klart efter Svenska Samernas Riksförbunds ordförandekonferens i Täby 28-29 september.

- Vi vill ha igång en seriös diskussion om storleken på rovdjursstammarna, säger Jörgen Jonsson, ordförande SSR.

Den direkta orsaken är att uppgifter från enskilda samebyar visar att situationen är akut. Flera renhjordar hotas av kollaps. Hjorden krymper alltså i snabbare takt än den kan reproducera sig.

En sameby som kämpar för sin överlevnad är Jiingevaerie i Jämtland som har förlorat över 50% av sina kalvar – hittills i år! Det motsvarar 1 700 kalvar. Anledningen är det ökade rovdjurstrycket.

- När den kritiska punkten har passerats så är utvecklingen irreversibel och fortsätter tills hjorden har utplånats, säger Anders Blom, förbundsdirektör SSR.

En liknande utveckling har drabbat samebyar i Finland, där flera renbeteslag har drabbats av inledande kollaps.

Svenska samebyar kommer nu, i en gemensam aktion, att lämna in en ansökan till Naturvårdsverket om att få avliva totalt 208 rovdjur, varav 113 lodjur.

- Vi anser i likhet med många andra att rovdjur har en plats i den svenska naturen. Men stammarna har blivit oproportionerligt stora, säger Anders Blom.

Lodjur ansvarar för det största antalet dödade renar. Lo dödar minst 30 000 renar varje år. Lodjur fredades i hela landet 1991. Stammen har vuxit till minst 1 500 - 2 000 individer. Riksdagens nationella mål är 1 500 lodjur, med högst 80 föryngringar inom renskötselområdet.

Det antal – totalt 208 rovdjur – som samebyarna nu begär att få avliva motsvarar storleken på den ersättning som staten vägrar att anvisa till Sametinget (som sedan ska betalas ut i rovdjursersättning till samebyarna).

- Vår begäran hotar inte på något sätt rovdjursstammarnas överlevnad. Däremot hotas flera renhjordar av snar kollaps om rovdjurstrycket ligger kvar på dagens nivå, säger Jörgen Jonsson.

Fakta:

- De stora rovdjuren lever till 90% av ren inom renskötselområdet.
- Minst 50 000 renar dödas årligen av rovdjur.
- Lodjuren dödar minst 30 000 renar per år.
- I Sverige finns 225 000 – 280 000 renar.
- En kvarts miljard kronor – det är rennäringens och branschens (slakterier, grossister, detaljister) kostnad för rovdjurspredationen, enligt beräkningar från Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU).

Departementspromemorian

- Pressmeddelandet som gick ut 16 oktober -

Svensk samepolitik har det senaste decenniet varit föremål för ett flertal viktiga statliga utredningar, bland dessa kan nämnas **Samerna - ett ursprungsfolk i Sverige. Frågan om Sveriges anslutning till**

ILO:s konvention nr 169 SOU 1999:25, **En ny rennäringspolitik** (SOU 2001:101) och **Samernas sedvanemarker** SOU 2006:14. Då den nuvarande alliansregeringen tillträdde uttalade denna en tydlig ambition att leda alla dessa utredningar i mål. Den nu presenterade departementspromemorian lever lång ifrån upp till denna ambition, man får en stark känsla av att regeringen lämnar ”walk-over” i samepolitiken. SSR är inte bara starkt kritisk till den nu presenterade promemorians bristande innehåll, vi är minst lika kritiska till den avsaknad av samisk konsultation och förankring som varit vägledande i den process som lett fram till det nu lagda förslaget Promemorian innehåller vissa moment som utan djupare analys kan uppfattas positiva såsom att samebyarna skall öppnas upp och få en organisationsform som kan vara till fördel för samebymedlemmarna och deras möjlighet att bedriva näringslivsutveckling. Regeringens förslag till organisering är dock starkt begränsande ur ett samiskt rättighetsperspektiv speciellt när det gäller frågan om samernas jakt- och fiskerättigheter. Regeringen föreslår en formaliserad konsultationsordning i förhållande till Sametinget i samband med juridiska ärenden som särskilt berör samiska förhållanden.

- ”Den konsultationsordning som regeringen föreslår är mycket begränsad och innebär egentligen ingenting nytt. Konsultationsordningen beaktar ö h t inte samernas rätt till självbestämmande, en rätt Sverige vid ett flertal tillfällen bekräftat att det samiska folket har rätt till. Att begränsa konsultationerna till specifika ärenden som rör lag och förordning innebär inte att Sverige lever upp till den internationella folkrättsliga kritik som riktats mot Sverige gällande diskriminering och samernas möjligheter till reellt inflytande”, säger Anders Blom, förbundsdirektör i SSR

Det som kanske är mest förvånande med den nu lagda promemorian är inte vad som står där utan snarare vad som inte står i PM:et. Regeringen tar inte ställning till ILO 169, inte heller berör man några som helst diskussioner om rennäringsens sedvanrättsmarker eller hur regeringen avser att genomföra den Urfolksdeklaration som man signerade i september 2007.

- ”Att gå in och detaljstyra de samiska rättigheterna så som regeringen gör med förslaget till samebykonstruktion och samtidigt totalt bortse från samiskt självbestämmande är att gå bakåt istället för framåt. Om detta är Sveriges samepolitik så finns det ingen samepolitik. Regeringen har tagit sin hand ifrån frågan och lämnat det öppet för domstolar och lokala politiker att ”lösa”

samefrågan. Är detta verkligen regeringens position i samepolitiken?”, säger Jörgen Jonsson, styrelseordförande i SSR. Promemorian finns att läsa på regeringens hemsida. Sök på Ds 2009:40

SSR träffar Ban Ki-moon

Som enda samiska organisation träffar Svenska Samernas Riksförbund fredag den 2 oktober FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon. Mötet hålls på Grand hotell i Stockholm med start kl.13.00. Sverige är ett av de länder i världen som har störst möjlighet att lösa frågeställningar som är kopplat till urfolksfrågor. Ändå får landet återkommande kritik från FN, eftersom rättighetsfrågorna och markfrågorna är olösta för de svenska samerna. Sverige har med åren också blivit senfärdig med att svara på kritiken. Victoria Gällman Harnesk deltar i mötet. Ban Ki-moon kommer att redogöra för FN:s arbete inom fred och säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter samt FN-reform. Bland de inbjudna märks företrädare för UNICEF, Olof Palme International center och Amnesty. Också FN:s Good will ambassadör Carolina Klüft närvarar vid mötet.

SSRs affärsrådgivare Pia Huuva och Dan Abrahamsson

Nu är Pia och Dan ute på rundresa och håller inspirationsseminarier på olika platser i Sápmi. På SSRs hemsida kan ni se vilka dagar som seminarierna är. De närmast i tiden är Funäsdalen 7 okt kl 18 på Lokalkontoret, Östersund 8 oktober kl 19 på Gaaltije och Arvidsjaur 12 okt kl 19 på Arvas, Det finns möjlighet till kostnadsfri och konfidentiella rådgivningssamtal för samiska företagare eller blivande företagare eller intresserade både dessa datum och andra tider. Boka direkt hos Pia 070-671 11 05 eller hos Dan 070-554 90 00. Den 21 oktober hålls en Kreativ Designworkshop med Maria Winka i Östersund på Gaaltie kl 12-21. Sista anmälningdag är 20 okt och deltagaravgiften är 150 kr, begränsat antal deltagare. Läs mer på www.sapmi.se.

Connect Sápmi Forum (examen)

Onsdag den 7 oktober är det återigen dags för Connect Sápmi Forum (f.d.examen), denna gång i Luleå. Sex samiska företagarkvinnor ska presentera sitt företag eller sin företagsidé inför en panel. Connect Sápmi Forum start kl. 10.00 och pågår till ca 16.00. Anmälan på <http://simplesignup.se/event/1176> eller till Karin Ahldén på karin.a@connectnorr.org, mobil 0704 17 68 11. Forumet kommer direktsändas 10 -14 på hemsidan <http://www.streamnow.se/connect/> och det ligger kvar ca 1 månad.

Beredskap vid akuta sjukdomsutbrott på renar – hur löser vi detta?

Seminarierna ingår i en förstudie om förbättrad djurhälsa i rennäringen, som drivs av Sametinget, med SLU som operativt ansvarig i samarbete med SSR. Bakgrunden är att vi upplevt en brist på samlad kunskap och beredskap vid akuta sjukdomsutbrott eller andra allmänna hot mot renars hälsa. Flera fall av svåra ögoninfektioner våren 2008, och salmonellasmitta i en av foderfabrikerna 2007, är två närliggande exempel. Behovet av veterinär kompetens och samordning vid sjukdomsutbrott på ren kommer att diskuteras under dagen, bland annat genom att utgå från konkreta scenarier. Två huvudfrågor som vi hoppas seminarierna ska ge svar på är: 1) var man som renägare ser de största behoven när det gäller veterinär kunskap och service och 2) på vilket sätt man tror att system kan byggas som svarar mot rennäringens behov.

Seminarier kommer att hållas i Östersund på Gaaltje den 20 okt, i Sorsele på River Hotell den 21 okt och i Gällivare på Ävki den 22 okt. Utställningar av renstängsel, klavar, lasso etc från kl 11 och seminarier startar kl 13. Seminariet är kostnadsfritt. Deltagarna står själva för sina kostnader som resa, kost och logi. Anmälan till SSR ssr@sapmi.se eller 090-14 11 80 senast 10 oktober.

Språkfestivalen 2009

Tisdag den 27 oktober är det dags för Språkfestivalen 2009. Tema: Språken i Sverige. Festivalen hålls på Umeå universitet. Universitetsadjunkt i samiska, Hanna Outakoski, Inst. för språkstudier, Umeå universitet ska under dagen föreläsa om *"Rätten till modersmål ger oss inte språket. Om språkval bland samer."* Arrangemanget är kostnadsfritt. För mer information kontakta Susanne.haugen@nord.umu.se 090-786 78 99.

Samehelg i Arjeplog

Arjeplogs sameförening inbjuder till samehelg lördag - söndag 10-11 okt. På lördag är det bl a lassokastning, luftgevärsskytte m.m. Katarina Rimpi med band uppträder på Hornavan Hotell på lördagkväll. På söndag den 11 okt är det samisk gudstjänst och Hilding Andersson Tjärnberg ska visa bilder från fjällen. För mer information och anmälan ring till Vaino Persson 070-651 02 18 eller Mona Persson 070-218 51 70.

MR-dagarna

Årets MR- (Mänskliga rättigheter) dagarna hålls i Stockholm 16-17 november. Årets tema är "Mänskliga rättigheter och klimatkrisen" Huvudtalare är inuitkvinnan Sheila Watt Cloutier som tillsammans med 62 andra inuiter stämde USA för klimatförändringarna. Den Inter-Amerikanska Kommissionen för mänsklig rättigheter avslög skadeståndskraven men kallade henne som vittne till

den första hearingen om sambandet mellan klimatförändringar och mänskliga rättigheter 2007. Sheila Watt Cloutier har fått många internationella utmärkelser för sitt miljöarbete. Sametinget arrangerar ett seminarium "Urfolksdeklarationen - gå från ord till handling". Latinamerikagrupperna och Färnebo folkhögskola arrangerar ett seminarium "Urfolkens perspektiv på klimat(o)rättvisan"

Under 2014 kommer MR-dagarna att hållas i Umeå, samma år som Umeå är Europas kulturhuvudstad. MR-dagarna är öppna för organisationer, föreningar och privatpersoner. Mer information finns på www.mrdagarna.nu

Samhällsplanering

Om samebyarna har frågor som t.ex. rör samråd med kommunerna om översiktsplaner och detaljplaner eller andra samhällsplaneringsfrågor, är ni välkomna att kontakta Ragnhild Svonni. Ragnhild är projektledare för projektet "Samhällsplanering och strategier för samisk markanvändning" och kan ge råd till samebyarna i olika typer av markanvändningsfrågor.

Från uran till avfall, seminarium i Boden 10-11 oktober 2009

Naturskyddsföreningen i Norrbottens län och Studieförbundet står som arrangörer. Riksdagens beslut att avveckla kärnkraften ska upphävas. Nya kärnkraftverk ska få byggas. Bergstaten har beviljat ett par hundra prospekteringstillstånd gällande uran. En fjärdedel av tillstånden finns i Norrbottens län. Beslut som förändrar vår framtid ska fattas i riksdagen. Kärnavfallsfrågan är inte löst. Uran kan även användas i vapen. Än kan vi påverka om vi har kunskaper om vilka konsekvenser användningen av kärnkraft får för natur, djur och människor i vårt län. Läs mer på www.norrbotten.snf.se.

Branschorganisationen

Renlycka har engagerat Öhrlings revisionsbyrå att ta fram de formella underlagen för bildande av ekonomisk förening för en ny Branschorganisation där alla slakterier renköttförädlade företag som sysslar med renkött kan vara medlemmar. En utredning görs också hur förhållandet mellan SSR och Branschorganisationen ska vara. Samtidigt undersöks vilket förhållande kvalitetssigillet Renlycka ska ha till branschorganisationen utifrån att Renlycka är till för att stödja de samiska producenterna.

Kvalitetssigillet Renlycka

Renlycka är ett kvalitetssigill för de samiska renförädlingsproducenterna. Produkterna ska genom sigillet garanteras att renköttet är producerat från renar som har gått på naturbete, förädlad av samiska producenter

och har en hög kvalitet både som produkt och som livsmedel.

En manual är under färdigställande - ett regelverk för hur kvalitetssigillet Renlycka ska fungera och marknadsföras ut mot både producenter och marknaden. En ekonomisk utredning görs samtidigt hur kvalitetssigillet Renlycka ska finansieras i framtiden utan att den stöds av projektmedel. Det är en förutsättning för framtida utveckling för Renlycka.

Renlyckas Kvalitetskommitté

arbetar nu vidare med både framtagning av Renlyckagodkända produkter och hur certifieringen av samiska företag och produkterna ska få ett godkännande ur kvalitetssynpunkt. I kommittén ingår för närvarande Arild Skaljte, Gällivare, Inger Hellman, Ammarnäs, Lennart Blindh, Funäsdalen samt Fredrik Eklund, Norsjö

Mer förädling hos samerna själva!

En vidareutveckling sker nu av ett koncept för etablering av Renlyckaidén och utveckling av småskalig samisk förädling av renköttet. Allt för stor del av renköttet säljs som råvara av renägarna utan att förädlingsvärdet tas tillvara. Det gynnar inte en lokal samisk utveckling. En större förädling ute i byarna och hos renägarna skulle göra att mer pengar stannar och gör nytta lokalt istället för att gå till större förädlingsföretag som inte är samiska.

Eva Wiklund

Eva Wiklund börjar den 1 oktober 2009 som den andra projektledaren i Renlycka, för att tillsammans med Ol-Johán Sikku arbeta med Renlyckaprojektet. Eva var för några år sedan en välkänd aktör inom rennäringen då hon genom SLU forskade kring kvalitetsfrågor inom renköttsnäringen. De senaste åren har hon varit i Alaska och på Nya Zeeland för att forska och arbeta med utvecklingsfrågor vad gäller ren- och hjortkött.

Uvecklingsfrågor

Anneli Jonsson har anställts tillfälligt av projektet för att arbeta med en del specifika utvecklingsfrågor, bl.a. marknadsföring och utveckling av idéer för etablering av Renlycka som kvalitetssigill. Anneli är anställd på halvtid under september och oktober 2009.

Möten som SSR deltar i under oktober

- 2 okt Möte med FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon i Stockholm
- 5-6 okt Sametingets rovdjursmöte i Vilhelmina
- 7 okt Connect Sápmi examen i Luleå
- 7 okt Inspirationsseminarium med Pia Huuva och Dan Abrahamsson i Funäsdalen
- 8 okt Möte med Senator Leonida Zurita Vargas från Bolivia, även företrädare för Bartolina Sisa† på kansliet
- 8 okt VindRen referensgruppsmöte i Umeå
- 8 okt Inspirationsseminarium med Pia Huuva, Gaaltije, Östersund
- 12-13 okt SSRs styrelsemöte i Umeå
- 12 okt Processledarutbildning MeNy, Renlycka Umeå
- 12 okt Inspirationsseminarium med Pia Huuva och Dan Abrahamsson i Arvidsjaur på Arvas
- 16 okt Rovdjursmöte på Länsstyrelsen i Östersund
- 20 okt Seminarium Beredskap vid akuta sjukdomsutbrott på renar i Östersund
- 21 okt Seminarium Beredskap vid akuta sjukdomsutbrott på renar i Sorsele
- 21 okt Kreativ Designworkshop med Maria Vinka i Östersund
- 21-22 okt Viltförvaltningsrådet i Misterhult
- 22 okt Seminarium Beredskap vid akuta sjukdomsutbrott på renar i Gällivare
- 26 okt Personaldag
- 27 okt Språkfestival i Umeå
- 28 okt Processledarutbildning MeNy, Renlycka Umeå
- 28-29 okt Rovviltskonferens i Hamar, Norge

Telefonnummer

Anders Blom	090-14 11 26	070-514 44 80
Helén Larsson	090-14 11 84	070-229 76 28
Ellacarin Blind	090-14 11 82	070-362 04 78
Stefan Johansson	090-14 11 85	070-399 31 59
Björn Linder	090-14 11 80	070-336 26 16
Jenny Wik Karlsson	090-14 11 83	072-202 12 00
Eva Wiklund	090-14 11 73	070-248 07 30
Britt-Marie Barruk	090-14 11 81	070-646 07 65
Ol-Johán Sikku		070-171 80 34
Ragnhild Svonni		070-561 66 06
Dan Abrahamsson		070-554 90 00
Mirja Lindberget		073-656 61 68
Jörgen Jonsson	ordförande	070-570 55 56
Victoria Gällman Harnesk	sameför	070-223 56 10,
Gudrun Kuhmunen	Norrb norra	070-374 81 05
Brita Stina Sjaggo	Norrb södra	070-33 99 575
Åsa Larsson	Västerbotten	070-254 33 56
Mattias Åhrén	Jämtland	0047-47 37 91 61
Patrik Lundgren	Skogsbyarna	070-225 80 73